

Sygn. akt I DI 6/21

UCHWAŁA

Dnia 4 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Tomczyński

Protokolant starszy sekretarz sądowy Justyna Jarocka

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 4 lutego 2021 r.

przy udziale Sylwestra Nocha – prokuratora Prokuratury Krajowej,

wniosku prokuratora delegowanego do Prokuratury Krajowej z dnia 4 stycznia 2021 r., sygn. akt PK XIV Ds (...)

w przedmiocie podjęcia uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej T. G., sędziego Sądu Okręgowego w W. za to, że:

w dniu 16 maja 2020 r. w W., kierując motorowerem marki H. (...) o nr rej. (...) na ulicy T. w kierunku ulicy D., nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, iż nie zachował zasady ograniczonego zaufania i zasady szczególnej ostrożności, mając ograniczoną możliwość obserwacji sytuacji drogowej, nie ustąpił pierwszeństwa, w niewystarczającym stopniu obserwował przedpole przed pojazdem, opóźnił manewry obronne lub zastosował niewłaściwą technikę hamowania, podczas awaryjnego hamowania wywrócił się i spadł z motoroweru, w wyniku czego sunący motorower wytrącił przechodzącą przez przejście dla pieszych pieszą T. U. ze stanu równowagi doprowadzając do jej upadku, w wyniku czego piesza doznała obrażeń ciała w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej prawej z przemieszczeniem grzbietowym odłamków, co naruszyło czynności narządów ciała na czas powyżej siedmiu dni, tj. o przestępstwo z art. 77 § 1 kk;

na podstawie art. 80 § 2c ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2020.365 z późn. zm.)

uchwalił:

1. zezwolić na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w W. T. G., za czyn polegający na tym, że:

w dniu 16 maja 2020 r. w W., kierując motorowerem marki H. (...) o nr rej. (...) na ulicy T. w kierunku ulicy D., nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, iż nie zachował zasady ograniczonego zaufania i zasady szczególnej ostrożności i - mając ograniczoną możliwość obserwacji sytuacji drogowej - nie ustąpił pierwszeństwa, w niewystarczającym stopniu obserwował przedpole przed pojazdem, opóźnił manewry obronne lub zastosował niewłaściwą technikę hamowania, podczas awaryjnego hamowania wywrócił się i spadł z motoroweru, w wyniku czego sunący motorower wytrącił przechodzącą przez przejście dla pieszych pieszą T. U. ze stanu równowagi doprowadzając do jej upadku, co skutkowało tym, że piesza doznała obrażeń ciała w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej prawej z przemieszczeniem grzbietowym odłamków, co naruszyło czynności narządów ciała na czas powyżej siedmiu dni, tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 kk;

2. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa

UZASADNIENIE

1. W dniu 4 stycznia 2021 r. prokurator delegowany do Prokuratury Krajowej skierował do Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej wnioski w sprawie o sygnaturze PK XIV Ds (...) o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Okręgowego w W. – T. G., z zamiarem przedstawienia mu zarzutu, że:

w dniu 16 maja 2020 r. w W., kierując motorowerem marki H. (...) o nr rej. (...) na ulicy T. w kierunku ulicy D., nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, iż nie zachował zasady ograniczonego zaufania i zasady szczególnej ostrożności, mając ograniczoną możliwość obserwacji sytuacji drogowej, nie ustąpił pierwszeństwa, w niewystarczającym stopniu obserwował przedpole przed pojazdem, opóźnił manewry obronne lub zastosował niewłaściwą

technikę hamowania podczas awaryjnego hamowania wywrócił się i spadł z motoroweru, w wyniku czego sunący motorower wytrącił przechodzącą przez przejście dla pieszych pieszą T. U. ze stanu równowagi doprowadzając do jej upadku, w wyniku czego piesza doznała obrażeń ciała w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej prawej z przemieszczeniem grzbietowym odłamków, co naruszyło czynności narządów ciała na czas powyżej siedmiu dni, tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 kk;

2. Z przedłożonych przez prokuratora wnioskodawcę akt sprawy PK XIV Ds (...) Prokuratury Krajowej, wynika stan faktyczny:

Sędzia T. G. jest sędzią Sądu Okręgowego w W..

W dniu 16 maja 2020 r. około godz. 12.00. w W. na ulicy T. przechodziła przez przejście dla pieszych T. U. wraz z jadącą przed nią na rowerku sześciolletnią wnuczką Z. P.. Piesza weszła na lewy pas jezdni patrząc w kierunku ulicy D., zza stojącego na prawym pasie jezdni ulicy T. autobusu.

Lewym pasem wyżej opisanej jezdni w kierunku ulicy D. poruszał się z kolei motorowerzysta, którym okazał się sędzia T. G..

W momencie zdarzenia motorower nagle się wywrócił, po czym sunął po jezdni i gdy znalazł się na wspomnianym przejściu dla pieszych przewrócił T. U., która upadła na jezdnię, a następnie została przewieziona do szpitala. Natomiast dziecko, będące pod opieką babki, które zdążyło zejść z przejścia dla pieszych przed zdarzeniem, nie doznało żadnych obrażeń. Kierujący motorowerem był trzeźwy w chwili zdarzenia.

Sędzia T. G., pomimo otrzymania kopii wniosku o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej nie ustosunkował się do zarzutów objętych tym wnioskiem, ani do stanu faktycznego przywołanego w jego uzasadnieniu. Nie złożył również żadnych wyjaśnień w tej sprawie na etapie postępowania przygotowawczego. Na posiedzeniu stwierdził natomiast, że sprawa powinna być wyjaśniona i podporządkuje się decyzji Sądu.

3. Powyższy prawdopodobny stan faktyczny ustalono na podstawie zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego, a w szczególności:

- notatki urzędowej asp. szt. A. K. z 16 maja 2020 r., KSN (...) (k. 1-2), co do opisu okoliczności zdarzenia, jego skutków, warunków drogowych, uczestników i świadków;
- protokołu badania trzeźwości T. G. analizatorem wydechu (k. 3-4), co do ustalenia trzeźwości kierującego pojazdem w chwili zdarzenia;
- protokołu oględzin miejsca wypadku drogowego (k. 5-7), co do przebiegu i wyników oględzin oraz opisu sytuacji wypadkowej i śladów zdarzenia;
- protokołu oględzin pojazdu (k. 8-9), wraz z notatką urzędową asp. L. W., co do ustalenia stanu technicznego i uszkodzeń pojazdu uczestniczącego w zdarzeniu;
- karty informacyjnej szpitalnego oddziału ratunkowego z 16 maja 2020 r. (k. 18), co do rozpoznania wstępnego i ustaleń z zakresu konsultacji ortopedycznej wobec T. U.;
- protokołu przesłuchania T. U. z 7 lipca 2020 r. (k. 16-17), co do okoliczności wypadku z jej udziałem;
- protokołów przesłuchania świadków: W. F. z 9 lipca 2020 r. (k. 22-23), M. F. z 4 września 2020 r. (k. 32-36), B. P. z 8 września 2020 r. (k. 39-42), J. M. z 29 września 2020 r. (k. 46-48), R. W. z 29 września 2020 r. (k. 51-53), A. K. z 6 października 2020 r. (k. 54-57), A. A. z 27 października 2020 r. (k. 67-69), P. I. z 3 listopada 2020 r. (k. 72-74), L. W. z 3 listopada 2020 r. (k. 77-79), A. K. z 12 listopada 2020 r. (k. 83-85), K. M. z 12 listopada 2020 r. (k. 89-90), M. R. z 19 listopada 2020 r. (k. 91-93), co do okoliczności związanych z wypadkiem z 16 maja 2020 r., zawiadomieniem o nim, zakresem pomocy udzielonej poszkodowanej, a także ustaleniem jego przyczyn przez funkcjonariuszy policji dokonujących czynności na miejscu zdarzenia;
- opinii sądowo – lekarskiej biegłego sądowego z 10 lipca 2020 r. (k. 24), stwierdzającej możliwość powstania obrażeń w wyniku okoliczności opisanych przez pokrzywdzoną i powodujących naruszenie czynności narządu ciała powyżej siedmiu dni, co wyczerpuje znamiona art. 157 § 1 kk;
- opinii biegłego sądowego P. M. (...) z zakresu wypadków drogowych z 6 grudnia 2020 r. (k. 95-102), co do szczegółowych ustaleń okoliczności wypadku i ustalenia jego sprawcy i osób, które przyczyniły się do wypadku;

- protokołu przesłuchania biegłego P. M. z 18 grudnia 2020 r. (k. 105-107), co do uzupełnienia informacji opisanych w opinii z 6 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

1. Rozważania wstępne
1. Immunitet sędziowski nie wyłącza odpowiedzialności czy też karalności za czyny popełnione przez sędziów, ale wyłącznie wprowadza zakaz pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej, bez uprzedniego uzyskania przez oskarżyciela stosownej zgody Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.
2. Najważniejszym elementem takiego orzeczenia musi być ustalenie czy zgromadzony przez wnioskodawcę materiał dowodowy wskazuje na dostateczne podejrzenie, że sędzia, wobec którego skierowano do sądu dyscyplinarnego wnioski o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, swoim zachowaniem zrealizował znamiona przestępstwa opisanego we wniosku. Podejście takie znajduje wsparcie w kierunku orzeczniczym Sądu Najwyższego, który w uchwale z 23 lutego 2006 r. w nawiązaniu do wcześniejszej uchwały z 11 marca 2003 r. (SNO 9/03), podkreślił „że w uregulowanym w art. 80 § 2c Prawa o ustroju sądów powszechnych kryterium zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej dopatrzeć się można nawiązania do treści art. 313 kpk, w którym również jest mowa o dostatecznie uzasadnionych podejrzeniach, że czyn popełniła określona osoba. Owo «dostatecznie uzasadnione podejrzenie» stanowi warunek materialny wyrażający się w istnieniu dostatecznej podstawy faktycznej do postawienia określonej osoby w «stan podejrzenia». Porównanie treści art. 303 kpk z treścią art. 313 kpk prowadzi do jednoznacznego wniosku, że dostatecznie uzasadnione podejrzenie w odniesieniu do konkretnej osoby oznacza wyższy stopień podejrzenia tak co do faktu popełnienia

przestępstwa, jak i co do osoby sprawcy. Nie chodzi zatem o ustalenie, że określona osoba popełniła przestępstwo, lecz o to, że zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia tego faktu” (SNO 3/06, LEX nr: 470201).

3. Z formalnego punktu widzenia natura samego przestępstwa nie jest przesłanką różnicującą, niemniej Sąd Najwyższy widzi potrzebę dokonania rozgraniczenia pomiędzy immunitetem chroniącym sędziego popełniającego pospolite przestępstwo karne w postaci np. kradzieży, zgwałcenia, przemocy domowej, dokonanego bez jakiegokolwiek związku ze sprawowanym przez sędziego wymiarem sprawiedliwości, a rolą immunitetu w sytuacjach, gdy sędzia jest obwiniany o czyn, który pozostaje w związku faktycznym z jego rozstrzygnięciami sędziowskimi.
4. W pierwszym wypadku wystarczy upewnić się, że postępowanie nie jest wynikiem szyskany w stosunku do osoby sędziego za jego dotychczasową działalność orzeczniczą, natomiast w drugim funkcja ochronna immunitetu rośnie. Ma on bowiem chronić sędziego i jego orzecznictwo przed nieuprawnioną ingerencją ze strony organów państwa lub osób trzecich, w tym podsądnych. Tym samym system prawny chroni nie tylko samego sędziego przed niesłusznymi oskarżeniami, ale również jego niezawisłość i niezależność, w ramach których orzeka on wyłącznie na podstawie ustaw, a jego decyzje ulegają zmianie wyłącznie w instancyjnym toku odwoławczym, nigdy w wyniku działań ze strony podmiotów pozasądowych.
5. Wyżej wskazane zasady stanowią prawne bariery ochronne przed wpływem czynników zewnętrznych na wymiar sprawiedliwości. W tym zakresie potrzeba immunitetu sędziowskiego co do sfery orzeczniczej jest nie tylko klarowna, ale wymaga również szczególnej ostrożności w odniesieniu do rozpoznawania wniosków o jego uchylenie. Dokonywać tego należy po dokładnym przeanalizowaniu faktów i pozbyciu się niepewności co do możliwej próby wpływu np. prokuratury na funkcję orzeczniczą sądu.
6. W sytuacji, gdy sprawa dotyczy kwestii ostatniej istnieją trzy ścieżki wykazywania nieprawidłowości w orzecznictwie:

- zaskarżania orzeczeń w trybie instancyjnym (ścieżka podstawowa), gdzie prawidłowość czynności sędziego podlega kontroli ze strony innego sądu, dysponującego formalnymi środkami do ich modyfikacji lub uchylecia;
 - podjęcia postępowania dyscyplinarnego (art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych) w przypadku pojawienia się okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przez sędziego deliktu dyscyplinarnego w sprawach, w których nie ma możliwości zaskarżenia jego czynności, w razie braku działania z jego strony (rażąca bezczynność), bądź też w przypadku oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa;
 - uchylecia immunitetu poprzez wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej w sytuacji, gdy jego zachowanie wypełnia znamiona czynu zabronionego.
7. W odniesieniu do tej ostatniej sytuacji (zarzutu popełnienia przestępstwa) należy działać wyjątkowo ostrożnie i rozważnie, żeby orzeczenie jednego sądu nie kwestionowało orzeczenia drugiego sądu bez wyraźnej przyczyny. Przy tym, jak ujęto to w postanowieniu Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2003 r., samo podejrzenie popełnienia przestępstwa przez sędziego powinno być „w pełni uzasadnione, nie nasuwające żadnych istotnych wątpliwości lub zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia samego czynu, jak i występowania innych znamion objętych przez ustawę ramami zasad odpowiedzialności karnej” (SNO 29/03, LEX nr: 470220). Pamiętać przy tym należy o statusie sędziego, w znacznym stopniu wyróżnionym ze względu na przydany mu z aktu nominacji udział we władzy w postaci szeroko zakreślonej swobody orzeczniczej (*imperium* władzy sędziowskiej).
8. W opisanych wyżej kategoriach spraw immunitetowych przywilej ten ma służyć tylko temu, żeby wobec sędziego nie stosowano żadnych nacisków, nie utrudniano mu pracy ze względów politycznych czy osobistej niechęci. Dlatego zadaniem sądu dyscyplinarnego w takiej sytuacji jest *de facto* sprawdzenie podstaw oskarżenia (wniosku o uchylecie immunitetu) pod kątem czy złożony wniosek nie ma charakteru retorsji wobec sędziego bądź nie ma na celu przymuszenie go do

podjęcia określonych działań lub ich zaniechania. W tym celu sąd dyscyplinarny musi zbadać faktyczną podstawę wniosku.

9. Z drugiej strony immunitet sędziowski nie może stać na przeszkodzie w dokonaniu oceny przestępczego zachowania sędziego przez uprawniony organ, to jest sąd karny. Nie jest on źródłem bezkarności sędziego, gdyż celem immunitetu w sensie konstytucyjnym (art. 181 Konstytucji RP) jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Poprzez indywidualne gwarancje dla sędziego pełni zatem ogólnospołeczne funkcje. Zasadą zatem powinno być postawienie podejrzanego sędziego przed właściwym sądem, o ile są ku temu odpowiednie dowody, wniosek o uchylenie immunitetu nie ma charakteru szyskany, istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, a zarzucany sędziemu czyn nie jest *stricte* związany ze sferą orzecniczą. W przypadku tej ostatniej potrzebna jest szczególna ostrożność, o której wspomniano już wyżej.

1. Rozważania szczegółowe

Zarzut faktycznie podniesiony wobec sędziego T. G. we wniosku prokuratorskim z 4 stycznia 2020 r. w żadnym aspekcie nie dotyczy naruszenia sfery *stricte* orzecniczej sędziego. Sam czyn sędziego, stojący u podstaw sformułowania zarzutu, dotyczy bowiem podejrzenia spowodowania wypadku komunikacyjnego w rozumieniu art. 177 § 1 kk. Dotyczy więc wyłącznie aktywności pozasłużbowej sędziego, w ramach której jako kierujący pojazdem odpowiadać powinien na tych samych zasadach co inni uczestnicy ruchu drogowego.

Ponadto zebrane w sprawie dowody nie dają również jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że zarzut wnioskowy jest przejawem szyskany skierowanej przez kogokolwiek przeciwko sędziemu. W szczególności na taką okoliczność nie powołał się sam zainteresowany.

Wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego T. G. do odpowiedzialności karnej jest prawidłowo uzasadniony pod względem opisu stanu faktycznego

sprawy. Odzwierciedla on wszystkie istotne okoliczności zdarzenia (wypadku), w tym w szczególności:

- niekwestionowany fakt kierowania motocyklem na ulicy T. w W. w dniu 16 maja 2020 r. przez T. G.,
- przechodzenia w tym samym czasie przez jezdnię, na wyznaczonym przejściu, T. U. wraz z wnuczką,
- utraty przez kierującego zdolności do wykonania bezpiecznego manewru zatrzymania motocyklu w chwili zauważenia osób przechodzących przejściem,
- podjęcia manewru położenia motocyklu, w wyniku czego kierujący stracił panowanie nad pojazdem,
- potrącenie pieszej T. U. przez motorower sprawcy, skutkujące następnie obrażeniami jej ciała, co naruszyło czynności jego narządów na czas powyżej siedmiu dni.

Opis przebiegu zdarzenia nie budzi też wątpliwości w świetle zeznań samej pokrzywdzonej, a także wszystkich bezpośrednich świadków (w tym osób zawiadamiających o wypadku), funkcjonariuszy policji dokonujących ustaleń na miejscu i zespołu ratowników wezwanych do poszkodowanej. Z relacji funkcjonariuszy policji wynika również, iż sam sprawca (reagując *ad hoc*) przyznał się do przeprowadzenia manewru „położenia motocyklu” na ulicy i potwierdził utratę panowania nad pojazdem.

Wszystkie te ustalenia znalazły z kolei także swoje oparcie w opiniach sporządzonych przez biegłych:

1. w przedmiocie stwierdzonych u pokrzywdzonej urazów powypadkowych w opinii lekarskiej,
1. w przedmiocie przebiegu wypadku i naruszenia zasad bezpieczeństwa w opinii biegłego P. M..

Wnioskodawca zarówno w samym wniosku, jak i w uzasadnieniu swojego żądania uchylenia immunitetu sędziowskiego prawidłowo zakwalifikował ciąg zdarzeń z udziałem sprawcy i pokrzywdzonej. Obejmowały one po stronie sędziego kierującego pojazdem: niewłaściwą obserwację przedpoła jazdy oraz podjęcie manewru położenia kierowanego przez niego motocyklu, który nie doprowadził jednak do uniknięcia potrącenia pieszej, a przez to nieumyślne naruszenie zasad

bezpieczeństwa w ruchu lądowym. Jako kierujący odpowiadał bowiem za prawidłowe dostosowanie prędkości pojazdu i techniki jazdy do warunków, w tym wymogu prawidłowego przejazdu przez odcinek jezdni wyodrębniony prawnie jako przejście dla pieszych, z którego w krytycznej chwili korzystała również pokrzywdzona i dziecko.

Zachowanie prowadzącego w krytycznym dniu motocykl sędziego obejmowało znamiona występkę spowodowania wypadku stypizowanego w art. 177 § 1 kk. Obejmuje on nie tylko naruszenie przez sprawcę zasad bezpieczeństwa w komunikacji, ale również niezbędny (z punktu widzenia ewentualnej kwalifikacji prawnej czynu) skutek tego naruszenia poprzez stwierdzone odniesienie obrażeń ciała przez osobę inną niż sam sprawca. W realiach niniejszej sprawy dotyczy to faktycznie poszkodowanej zdarzeniem z 16 maja 2020 r. T. U.. Obrażenia te z kolei przyjęły (ustaloną na podstawie opinii lekarskiej) postać naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia pokrzywdzonej (art. 177 § 1 kk w związku z art. 157 § 1 kk) niestanowiące jednak ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w rozumieniu art. 156 § 1 kk.

Nie przesądzając na tym etapie postępowania samej winy sprawcy i widząc dalszą potrzebę oceny już przez sąd karny wszystkich okoliczności sprawy, a zwłaszcza faktu wychodzenia pieszej zza autobusu, wszystkie przedstawione wyżej okoliczności i dowody w dostateczny sposób uprawdopodobniają wypełnienie znamion przestępstwa przez sędziego G.. Dlatego w tym stanie sprawy zebrane dowody wymagają ich szczegółowego rozpoznania w postępowaniu karnym, czego nie może powstrzymywać przeszkoda formalna w postaci przysługującego mu immunitetu sędziowskiego.

Zgromadzone w toku postępowania dowody potwierdzają, że przesłanki powyższe zostały spełnione w chwili popełnienia czynu, a sprawstwo sędziego T. G. jest dostatecznie uprawdopodobnione. Tym samym, w świetle warunków, o których mowa w art. 80 § 2c zdanie pierwsze Prawa o ustroju sądów powszechnych, uzasadnione jest również wydanie przez Sąd uchwały zezwalającej na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za czyn stypizowany w przepisie wskazanym w sentencji tego rozstrzygnięcia.

Zniesienie przeszkody procesowej w postaci uchylenia immunitetu sędziowskiego nie jest przy tym uzasadnione wyłącznie rozpoznaniem konkretnej sprawy karnej powstałej w związku z podejrzeniem popełnienia konkretnego przestępstwa, ale ma również swoje uzasadnienie społeczne. Żaden przedstawiciel zawodu prawniczego objęty dodatkową ochroną prawną w postaci immunitetu formalnego nie może bowiem liczyć na bezkarność w popełnianiu przestępstw drogowych. Nie tylko nie jest to akceptowane społecznie, ale w sposób rażący zaprzeczałoby samej funkcji immunitetu, szczególnie sędziowskiego. Ewentualna odmowa uchylenia immunitetu skutkowałaby dopuszczeniem do bezkarności sprawcy-sędziego na tej podstawie w sposób oczywisty podważałoby zaufanie obywateli do wymiaru sprawiedliwości oraz naruszałoby zasadę ich równości wobec prawa.

Nieumyślny charakter naruszenia stanowiącego podstawę zarzutu wyklucza zastosowanie wobec sędziego dyspozycji art. 129 §§ 2 i 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych.

Z tych też względów, Sąd Najwyższy uchwalił jak w sentencji.